

hrabanus minimus seruatorum dei aeternam
In christo optat salutem. Cum te sancte pater
promerito summe pietatis plurimi uenerent
et omnibus fidelibus causa magne fidei
& sane doctrine honorabilis atque amabilis
& istas congruum esse iudicauit. ut ego Inque
plurimum tuorum beneficiorum contulisti.
aliquod munusculum licet non indignum.
tamen ut credo non Ingratum tui & uenerati
oni deferrem. nihil uerendeprecio. quia
animus In bonitate diues. magis estimat
deuotionem offerentis quam donum. In hac
fiducia. ausus sum partem laboris mei
quam In studio sacre lectionis elaboraui.
tibi quem benignissimum atque equissimum
esse scio uice muneris dirigere. utate qua
lis cumque sit reciperetur. actuo iudicio
probaretur. atque ad purum & examinaretur.
Proinde obsecrote sancte pater ut oblatum
tibi opus suscipias. ac pignere legens diligenter
illud & amines. et itaque In eo rationabiliter
In ueneris dictata. et hoc tribuas a quo est
omnis ratio creata; Siqua uero In consi
derate repperieris plura tuo studio cita
us reddas illa emenda data. et sic credo legen
tibus erunt utilia; Tuo enim magisterio

7.
semper me libens subdam. a quo recordor.
me accepisse dignitatem ecclesiasticam;
Confido tunc omnipotentis dei gratiae quia
fidem et sensum catholicum in omnibus tene-
rem. nec per me quasi ex me ea protuli. sed
auctoritati inuicentis maiorum. per omnia
illorum uestigia sum secutus. Cyprianum
dico. atque hilarium. ambrosium. hieroni-
mum. augustinum. gregorium. iohannē.
damasum. Cassiodorum. atque hisidorū.
et ceteros nonnullos quorum dicta alicubi
in ipso opere ita ut ab eis scripta sunt. pro con-
uenientia posui. Alicubi quoque eorum
sensum meis uerbis propter breuitatem
operis forctum enunciaui. Interdum uero
ubi necesse fuit secundum exemplar eorum
quedam sensu meo protuli. In omnibus tunc
nisi fallor catholicam imitatus ueritatem.
A quasi dñs adiuuauerit non patior ullo-
modo diuelli. quam et te prae omnibus
habere atque amare confido; Et ideo
tua suffragia supplex p̄ eto. ut ipsa uera
tas omnium creatrix et gubernatrix.
licet non meis meritis. tamen propter tuā
sacratissimam orationem me in se sine ullo
de uo erroris in eternum conseruare dignetur.

Beattitudinem tuam opto semper ualere homi-
nibus sancte pater memorem nr̄i
**EXPLICIT PRÆFATIO HERABANI MAURI
MOGONTIACENSIS ECCLÆE P̄I**

INCIPUNT CAPITULA LIBRI OFFICIORUM

- I De unadē ecclesia catholica.
- II De tribus ordinibus ecclesie.
- III De tonsura clericorum.
- IIII De gradibus ecclesiasticis.
- V De ordine tripertito episcoporum.
- VI De presbiteris.
- VII De diaconibus. **LIB̄ OFFICIORUM.**
- VIII De subdiaconibus.
- IIIIII De acolitis.
- X De choristis.
- XI De lectoribus et sacristis.
- XII De hostiaris.
- XIII Quos oportet ad sacrum ordinem
XIIII accedere et quo ordine.
- XV De super humerali.
- XVI De tunica linea.
- XVII De cinzulo.
- XVIII De fanone.
- XVIII De orario.
- XX De dalmatica.

- XXI Decasula
- XXII Desandalus
- XXIII Depallio
- XXIV Desacramental ecclesiae
- XXV Debaptismi sacramento.
- XXVI Decathecumis
- XXVII Decatheizandi ordine ctis
- XXVIII Deinctione baptismi et unctione chrisma
- XXIX Deindumento baptizati eteucharistia.
- XXX Deinpositione manus episcopi et chrisma sacramento
- XXXI Desacramento corporis et sanguinis domini
- XXXII De officio misse.
- XXXIII De ordine misse carū
- XXXIV De officis atq; orationib. horarum canonicarum
- XXXV Dematutina
- XXXVI De prima hora.
- XXXVII De tertia hora.
- XXXVIII De sexta hora.
- XXXIX De nona hora.
- XL De vesperana.
- XLI De conpletorio.
- XLII De nocturna uigiliarum
- XLIII De ceteris legitimis orationibus
- XLIV De peculiaribus orationibus
- XLV De quadri perita specie orationum.
- XLVI De xomologesi idest confessione.

ualere hom
m nri
XXI MAIOR
EII
LIBRI OFFICII
olica.
ecclesiae.
rum
acis
episcoporum
fficio
mistis
rum ordinem
dine.

- XLVII Delectanus
 XLVIII Deieiunio
 XLVIII Quid sit inter ieiunium et stationem
 I Dequadragesimali ieiunio.
 II Deieiunio pentecoste. *legitimus ieiunius*
 III Deieiunio antenatale domini et ceteris
 IIII Deieiunio quattuor sabbatorum
 IIII Depriuatis ieiunus.
 V Debiduan siuetriduan.
 VI Deesu carnum et potione iuni.
 VII Deelemosinarum differentia.
 VIII Depententia.
 VIII De factis factione
 IX De natiuitate domini *IXI De epiphania*
 IXI Dei pa parti.
 XII De lxma lxma. l.ma. et xlma.
 XIII De die palmarum.
 XIII De cena domini.
 XV De parasceue.
 XVI De sabbato scō pasce.
 XVII De pascha domini.
 XVIII De ascensione dñi
 XVIII De pentecoste.
 XIX De die dominico.
 XXI De festiuitatibus scōrum
 XXI De cenis.

- lxxiii Decantico
- lxxiiii Depsalms
- lxxv Deymnis
- lxxvi Deantiphonis.
- lxxvii Deresponsoris.
- lxxviii Delectationibus.
- lxxviiii Desacrificis prodefunctis.
- lxxx Delibris testamentorum.
- lxxx i Debenedictionibus
- lxxxii Desimbulo
- lxxxiii Defide.

EXPLICIT CAPITULA

INCIPIT LIBER HRABANI MAURI
DE INSTITUTIONE CLERICORUM

ADIUNADI ECCLIA CATHOLICA
 Ne clesia ergo dei catholica que p totum
 orbem dilatata diffunditur xpi nomine
 nobilitata glorificatur. Omnis enim homo
 qui recte fidei existit particeps. et sacro bap-
 tismate regeneratur. a xpo xpianus
 uocatur. et di patris at que e clesia matris
 noscitur esse filius. De clesia grecum est.
 que in latianum ueratur conuocatio siue

conuentus. eo quod domini conuocat ad se. Catho-
lica autem dicitur. id est uniuersalis. quia hinc
in toto mundo una est ecclesia christi. quae et sponsa
et corpus eius est. **DE TRIBUS ORDINIBUS ECCLESIAE**

Sunt tres ordines in ecclesia conuersantium.
id est laicorum. monachorum. et clericorum.
Quorum primus id est laicus ordo. popularis
inter praefatur. laos enim grece. populus la-
tine dicitur. Secundus est monachus. id est
singulariter conuersans. hoc est a seculari
conuersatione remotus. Monas enim grece.
singularitas dicitur. et monachus singularitas
uel solitarius dicitur. Tertius est ordo cleri-
calis. Cleros quippe grece. sortis. uel hereditas
dicitur. Propterea dicuntur clerici. quia de-
sortes sunt domini. uel quia dominum partem habent.
Unde oportet ut quidam hereditate pos-
sident. absque ullo impedimento seculi do-
seruire studeant. doceantque populum di-
omnia precepta eius. et offerant deo dona
et sacrificia pro sua et populi ignorantia. &
iudicent inter iustum et iniustum. Inter sanctum
et profanum. Inter pollutum et mundum.

DE IONSURA CLERICI CLERICORUM

Tonsura ecclesiastica usus ab apostolis introductus
est. ut hi qui in diuinis cultibus mancipati

dño consecratur. quasinazareti ideo sc̄i di.
 crine prec̄iso innoventur. Est autem in cleri
 cus tonsura signum quoddam. quod in cor po
 re figuratur. sed in anno agitur. scilicet
 ut hoc signo in religione uttia resercentur.
 et erimibus carnis nr̄e quasi erimibus exu
 amur. at que inde innoventis sensibus. ut
 comis rudibus entes camus. Terunt quida
 doctorum hunc ritum petrum apostolum
 primum sumplisse. ut formam et similitudi
 nem xpi in capite gestaret. dum pro redemp
 tione nr̄a crucis patibulum subiret. ane
 fanda iudeorum gente. acutis spinarum
 aculeis crudeliter coronaretur. Deinde ut
 sacerdotes ueteris testamenti in tonsura et habitu
 discernent.

DE GRADIBUS ECCLIAE

Sunt autem gradus & ecclesiastica nouem. quoz
 nomina sunt haec. hostiarius. psalmista.
 siue lector. exorcista. acolitus. sub diaconus.
 diaconus. presbiter. at que eps. Incaum
 quidem sacerdoti aaron fuit in ueteri testa
 mento. et melchi sedech pri^o obtulerit sacri
 ficium. et post hunc abraham. isaac. et iacob.
 Legitur et noe altare edificasse. et super
 illud dño holocaustū obtulisse. Sed isti
 spontanea uoluntate. non sacerdotali

auctoritate ista fecerunt; In nouo autem
 testamento post christum. sacerdotalis ordo a pe-
 tro coepit. ipsi enim primus datus est ponti-
 ficatus in ecclesia christi; Huic ergo ligandi
 atque soluendi potestatem primus accepit.
 primus que ad fidem populum uirtute sua
 predicationis adduxit. Porro quia episcopi non
 ab uno sed a cunctis prouincialibus episcopi ordi-
 nantur. id propter hereses noscitur institutum
 ne aliquid contra fidem exte-^{rius} tyrannica
 auctoritas moueretur. Huic autem dum
 consecratur. datur baculus ut eius iudicio.
 subditam plebem regat. uel infirmitates
 infirmorum sustineat. Datur et anulus. propter
 signum pontificalis honoris. uel signaculum
 secretorum. **DE ORDINE ET PERITIO EPISCOPI**

¶ **Q**uando enim episcoporum. triperitus est. id est
 in patriarchis episcopi qui et metro politani sunt.
 et in episcopi. Patriarcha greca lingua pater
 principum siue summus patrum interpre-
 tatur; Et ideo quod summo honore fungit-
 talis nomine censetur. sicut romanus. antio-
 cenus alexandrinus. Archiepiscopi greco uocabulo
 dicitur. quod sit summus uel princeps episcoporum.
 Tenet enim uicem apostolicam. et presidet
 episcopi ceteris; Metro politanus autem id est uocatur.

eo quod presideat illi ciuitati que ceteris ciui-
 tibus in eadem prouincia constitutis, quoda-
 modo mater sit. Metro polis enim grece. mat-
 ciuitatis inter pretatur. Ep̄s autem uocabulu-
 in deditum. quod ille qui super efficitur.
 super intendat. Ep̄ enim grece. latine super-
 scopin grece. latine intendere dicitur. Ep̄i
 autem grece. latine speculatores inter pre-
 tantur. siue super intendentes. Anastas autē
 idē dicitur. eo quia ante fuit. Primus enim
 est in ordine p̄te. et si prae nullum habet
 sacerdotem. Pontifex princeps sacerdotū.
 est. quasi uia sequentium; ipse et summus sacer-
 dos ipse pontifex summus uocatur. Sacerdos
 quidem nomen compositum & greco et latino.
 quasi sacrum dans. Dispensat ergo misteria
 celestia fidelibus. baptismum tradit. corpus
 et sanguinem christi distribuit. et uerbum
 dī predicat. Chor ep̄i qui uicarij sunt
 ep̄oz ad exemplum seniorum septuaginta
 constituti sunt. nec aliquid eis licet in p̄ta or-
 dinare aut constituere. nisi quantum eis
 conceditur a legitimis eorum ep̄is. Dicitur autem
 chor ep̄i. quia decborosunt sacerdotū.

DE PRESBITERIS.

Presbiterorum ordo. & ordinum sup̄ sit

a filius aaron: quoniam sacerdotes in ueteri
testamento uocabantur. his sunt qui nunc
appellantur presbiteri; Presbiter enim
grece. latine senior. Inter precatur; Non
propterea autem uel decrepita senectute.
sed propter honorem et dignitatem. et doc-
trinam sapientiamque quam acceperunt pbr
nominantur. Ideo autem pbr sacerdotes uo-
cantur. quia sacrum dant. sicut epi. id est
in confectione diuini corporis et sanguinis.
et in baptisate. et in officio predicandi; Sed
licet sint sacerdotes. tamen pontificatus
apicem non habent. quia nec chrismate fron-

VII tem signant nec spm paraclitum dant. **DE DIACONIS**
Leuitque & nomine auctoris uocati. denominantur.
leui leuitque & uocati sunt. a quibus in templo
diuini sacramenta mysteria & plebantur.
Hi grece diacones. latine ministri dicuntur.
Quasi sicut in sacerdote consecratio. ita in
diacono ministerii dispensatio habetur.
Hi in ueteri testamento & cubabant in tab-
naculo testimoniu ad precepta aaron. et ad
cuncta opera tabernaculi; In nouo autem
testamento. apti septem diaconos propter
sacramentum eiusdem numeri ordinauerunt.
ad ministerium sacrum et ad officium altaris.

Baptizare modo eis coramepis siue prbris
 licitum est. ceterum autem non licet. Quique
 propterea albis Induta assistunt. ut hic am-
 moniti celestem uitam habeant. candidiq;
 ad hostias et immaculata accedant. **DE SUBDIACONIB;**

Ippo diacones grece. quos nos sub diaconos
 dicimus. Qui deo sic appellantur. qui a sub-
 iaceant preceptis et officii cuius leuitarum. Ob-
 laxationes in templo di a fidelibus ipsi susci-
 piunt. et leuitas super ponendas altarib.
 deferunt. Hi apud hebreos nathin nei. id est
 humilitate dno seruientes. De quibus
 quidem placuit patribus. ut quia sacra-
 menteria contectant. casti et continentes
 ab uxoribus sint. et omni carnali hūmū-
 ditate liberi; Huiusmodi cum ordinantur.
 non suscipiunt manus hūpositionem sicut
 sacer dotes et leuitę. sed patenā tantum et
 calicem de manu epī. et ab archidiacono scri-
 phum aque cū aqua manile et manu terzū.

Acoliti grece. **DE ACOLITIS** **VIII**

latine ceroferari dicuntur. ad deportandas
 cereis quando legendum est euuangelium;
 aut sacrificium offerendum; Tunc enim
 accenduntur luminaria ab eis et depor-
 tantur. non ad effugandas tenebras dum sol

· eotempore rituali. sed ad signum leticie de
· monstrandum; Quorum typum preferebant
· illi qui in tabernaculo lucernas cotidie accen
· debant super candelabrum positas **DE EXORCIS**

Exorciste In greco. In latinum adiurantes
· In crepantes uocantur. Inuocant enim sup
· catecuminos. uel super eos qui habent spm
· hūmundum nomen domini ihū. adiurantes
· seum ut egrediantur ab eis; Refert iosephus
· regem salomonem & cogitasse suam que gentes
· docuisse modos & exorcismi. id est adiuratione
· quibus hūmundi sps & pulsi ab omne. ulte
· rius reuera non sint ausi; Quos esdras. acco
· res memorat tem pli. eos nunc esse & exorcis
· tas. In e. clacti. **U**enim cum ordinantur.
· accipiunt de manu epī libellum in quo
· scriptum est & exorcismi. dicente eis epō. Acci
· pite et commendate memorie. et habete
· potestatem hūponendi manus super ener
· guminos siue catecuminos. ut hoperetis
· hūmundis spiritibus et abiciatis.

Lectores a legendo. **DE LECTORIB. ET PSALMISTIS**
· Psalmistae. a psalmis canendis uocati. Illi
· enim predicant populo quid sequantur.
· istificanunt. ut & cetera ad compunctionē
· animos audientium. **L**ectorum ergo or

formam et hinc a prophetis sumpsit. Ista quippe dum ordinantur. primum deorum conversatione episcopi uerbum facit ad populum. deinde coram plebe tradit eis codicem apicum diuinorum. addit uerbum annotandum; Psalmistarum id est cantorum princeps siue auctor. fuit dicitur et asaph; Istenim post moysen. psalmos primum composuere et cantauerunt; Psalmistam autem et uoce et arte preclarum inlustremque esse oportet. ita ut oblectamento dulcedinis. animos hinc ad adorandum. XII

Hostiarum sunt. qui et dicitur **DE OS IIARIIS** et uocantores in lege dicebantur. Hi apud hebreos. in ueteri testamento electi sunt ad custodiam templi. Dicti autem hostiarum. quod presunt ostium templi. Ipsi enim tenentes clauem omnia hinc & extra que parte custodiunt. atque hinc bonos et malos habentes iudicium. si deos recipiunt. respiciunt infideles. **QUOS OPORTET AD SACRUM ORDINEM ACCEDERE SI QUO ORDINE**

Conones et decreta totius papae decernunt. ut **SI** clericus qui ad sacrum ordinem accedit. hinc lectores siue exorcistas quinque annos & soluat. Ex hinc acolitus ut subdiaconus. quattuor annis fiat. Obenedictionem quoque

diaconatus. non minoris etatis quam uigin-
ta quinque annorum accedat. In quo or-
di- ne quinque annis & plebis. ad presbiteratus
honorem promoueri poterit. non tamen
ante trigēsimū annum.

DISCIPULI HUMILI

XIII **P**rimus ergo eorum indumentū est **RALF**
efod. bac. quod hinc pretatur super hume-
rale lineum. quod significat mundiciam
bonorum operum. Quia quisquis ad sacerdo-
tiū magisterium populūque promouen-
dus est. primum debet opera agnoscere. ut
dum hoc quod foris omnibus patet in rep-
hensibile paruerit. conuenienter & tempore
et integritas cordis eius. et fidei sinceritas ser-
uetur. **DE IUNICA LINEA**

XIV **S**ecundum est linea tunica que grece poteris.
latine talaris dicitur. eo quod talosus que des-
cendat. Cum enim constet lino & bisso con-
tinentiam & castitatem significari. strictam
habent lineam sacerdotēs. cum propositū
continentiæ studiosè conseruant. Hæc
ad talos usque descendat. quia usque
ad finem uitæ huius. bonis operibus sacer-
dos insistere debet.

14
DE CINGULO

Tertium uestimentum est cingulum siue balteum quouitantur. ne tunica ipsa defluat et gressum impediatur. hoc nimirum custodia mentis significat. Qui enim tunica talari indutus absque cingulo incedit. defluct tunica. ac relicto corpore uentis et frigoribus horandi spatium tribuit. Quin et prepediat gressibus incedendi usum retardat. ueletiam calcantibus causa efficitur ruine. Ergo lineas induunt sacerdotes. ut castitatem habeant. Accinguntur baltis. ne ipsa castitas sit remissa et negligens. ne uento elationis animum proflandi aditum pandat. ne crescente iniquitate. refrigerescere faciat caritatem ipsorum.

Quartum uero mappela **DIENA NONO. xvii**
siue mantal sacerdotis indumentum est. quod uulgo fanonem uocant. significans strenuitatem. Ob hoc eorum tunc manibus tenetur quando missae officium agitur. ut paratos ad ministerium mensae domini populus conspiciat. Oportet ergo sacerdotes et ministros altaris mappellas manibus tenere. quorum officium est diuina sacramenta.

conficere. ut cum deuotionem mentis opus spontaneum concordat. digne & exerceatur officium quo d' pie diuino est munere conlatum.

Quintum quo que est **DE ORARIO. xviii**
Quod orarium dicitur. licet hoc quidam stolam uocent. hoc enim genus uestis solum modo eis p' sonis ita concessum est. quibus p' predicandi officium est delegatum. A p' te ergo oratoribus christi. orarium habere conuenit. et circa collum simul et pectus tegit sacerdotis. ut inde instruatur. quia quicquid ore p'ferat. tractatus sum merationis attendat. Ut illud apti impleatur. Psallam spiritu. psallam et mente. Orabo spu. orabo et mente.

Sextum namque est. **DE DALMATICA. xviii**
Quod d' dalmatica dicitur. Hec uestis in modum crucis est facta. et passionis d' ni indicium est. Habet quoque et purpureos tranctes ipsa t' d' nica. a summo usque ad ima. ante ac retro descendentes. nec non et p' uera que manica. ut ammonetur minister domini p' habitus sui speciem. cuius muneris particeps est. ut cum p' mysticam oblationem passionis domine commemorationem agit. ipse in eo fiat hostia d' o acceptabilis **DE CA SULA. xx**

Septimum: sacerdotale Indumentum. quod
 Scasulam uocant; Dicta est autem p diminu
 tionem acasa quod totum hominem tegat. quasi
 minor casa; hanc greci planetam nominant;
 hanc supremum omnium Indumentorum est.
 et cetera omnia hinc uis p suum munimen tegit
 et seruat. Hanc ergo uestem possumus hntelle
 gere caritatem. quae cunctas uirtutibus sup emi
 net. et earum decorem suo altamine ptegit et h
 lustrat; Nec enim ullius iam ^{pde.} rit uirtutis
 splendor. si non eos caritatis h radiauerit fulgor.
 Quod ostendit apti dicens. Si linguis hominu
 loquar et angelorum. et cetera; De hoc itaque
 spiritali Indumento uirtutum. colosensibus ita scrip
 sit; Induite hinc uos sicut electi di sancta et di
 lecta. uiscera misericordiae. benignitatem. humi
 litatem. modestiam. patientiam; Sup omnia haec
 caritatem habentes. quod est uinculum pfectionis;
 Induunt quoque sacerdotes **DESANDALIS. XXI**
 Sandalus siue solis pedes. quod genus calcia
 menti. euangelica auctoritate et est concessum.
 quia hoc calciamentu mysticam significatione
 habet. ut per neque tectus sit. neque nudus adter
 id est ut nec occultetur euangelium. nec terrenis
 commodis hntatur; Sicut ergo sandalia

partem pedis tegunt. partem Inopertam relin-
quunt. ita et euangelici doctores partem euan-
gelium operire. partem que aperire debent.
ita uidelicet ut fidelis et deuotus sufficientem
habeat doctrinam. et In fidelis et contemptor
non Inueniat blasphemandam materiam.

XXVII SUPER Hęc AUTEM OMNIA SUMMO DE PALLIO

pontifici qui archiepiscopus uocatur. propter aposto-
licam uirtutem palli honor decernitur; Quod genus In-
dumenta crucis signaculum purpureo colore
exprimit. ut ipso Indutus pontifex attergost
pectore crucem habeat. sua quemente pie-
et digne de passione redemptoris cogitet. ac
populo pro quodam deprecatur redemptionis
sue signaculum demonstret. Condecet quoque
bene ut ipsa apostolica dignitas apostolicum
uirum faciat. ut plena deuotione. sano ser-
mone. et digna operatio ne possit dicere
cum aplo; Mihi autem absit gloriari nisi
In ^{ctu} dñi nri ihu xpi

DE SACRAMENTIS

XXVIII QUANTUM SACRAMENTA ECCLESIE

De etc. baptismum et chrisma corpus et san-
guis. Quę ob id sacramenta dicuntur. qui
ad tegumento corporalium rerum. uirtus
diuina secretus salutem eorum dem sacramentis

operatur; Unde et a secretis uirtutibus
 uel sacris sacramenta dicuntur quia deo fruc
 tuose penes eam fiunt. quia scilicet in ea ma
 nerit spiritus eorumdem sacramentorum latenter
 operatur effectum; Unde seu per bonos seu per
 malos ministros in traetam dei dispensentur
 nec bonorum meritis dispensatorum am
 plificantur haec dona nec malorum attenu
 antur. DE BAPTISMA SACRAMENTO. XXIII

Primum autem sacramentorum est bap
 tismu quia ante quam sancto chrismate ungetur
 aliquis. aut corporis et sanguinis christi par
 ticipet existat. sacra regeneratione purgari
 debet. ac deinde ad cetera rite accedere;
 Baptismu grece latine tinctio inter
 pretatur quoniam tantum ob hoc quod homo
 in aquam mergitur tinctio dicitur. sed quia
 spiritu gratiae ibi in melius mutatur. et longe
 aliud quam erat efficitur; Cuius myste
 rium non aliter nisi sub trinitatis desig
 natione. id est patris. et filii et spiritus sancti. cogni
 tione compleitur; Dicente domino apostolus.
 ite docete omnes gentes. baptizantes eos
 in nomine patris. et filii. et spiritus sancti. Si
 cut enim in tribus testibus stat omne uerbu

et sacramentum confirmat ternarius
numerus. nominum diuinorum. Prus enim
debet baptizandus fide incarnationis xpi.
Instruet sic ad baptismum iam credulus ad
mitti ut sciat cuius gratia in eo est particeps.
et cuiam debitor fiat deinceps. **DE CATECHECU**

XXV

CATECUMINUS AUTEM DICTUR PRO EO ANIMIS.

Ad adhuc doctrinam fidei audit. necdum tam
baptismum recepit. Nam catechuminus grece.
latine adutor interpretatur. Catechuminus.
id est audiens nominetur. scilicet ut uerum ag
noscens dominum. relinquat uarios errores
idolorum. Post catechuminos autem secundus
gradus est competentium. Competentes autem
sunt. qui iam post doctrinam fidei. post conti
nentiam uite. ad gratiam christi capiendam
festinant. Ideo que appellantur competentes.
id est gratiam xpi petentes. Nam catechumini
tantum audiunt. necdum petunt. sunt enim qua
si hospites. et uicini fidelium. de foris audiunt
mysteria. audiunt gratiam. sed adhuc non ap
pellantur fideles. Competentes autem iam
petunt. iam accipiunt. iam catechizant. id est
inbuuntur instructione fidei et sacramentorum.
Istienim traditur salutare symbolum. quasi

quasi commonitorium fidei. et se confessi
onis. Indicum. quo instructi. agnoscant quales
tam ad gratiam. xpi se scribere debeant.

CATECHIZANDI DECATHICIZANDI ORDINE. XXVI

Eni hic ordo est. primum Interrogatur paga
nus. si abrenuntiat diabolo. et omnibus clam
nolis eius operibus. atque fallacibus pompis.
Deinde apostolice fidei ostenditur ei symbolu.
et exquiratur ab eo si credat in dm patrem
ompte. et in ihm xpm filium eius unicum
dnm nr̄m. et in spm scm unū dnm h̄trini
tate et unitate. Si confiteatur unā eccl̄iam
eccl̄iam catholicam. et si credat remissionem
peccatorum. et carnis resurrectione. Postquā
seper confessionem uere fidei. In alterius com
mendauerit dominū. et p̄ abrenuntiationē
a prioris possessoris se ali enauerit seruitio.
Exufflatur ab eo seua potestas. ut p̄ pium
sacerdotis ministerium spiritui sc̄o cedat.
figiet spiritus malignus. signatur que
ipse homo signaculo sc̄e crucis tam in fronte
quam in corde. ut ipse diabolus inuasusuo
pristino. sue h̄ter emptionis cognoscent sig
num. sciat illud si b̄ esse alienum. et exinde
iam dicunt̄ super eum orationes. ut fiat catho

Tunc datur ei sal benedictum. ut psaltpicu
sapiencia & sale conditus foetore careat iniqui
tatis. et nec a uermibus peccatorum ultra pu
trefiat. sed magis in Iesus. seruetur ad maio
rem gratiam percipiendam; Dehinc iterum
excortizatur diabolus. ut suam nequitiam
agnoscens. et iustum super se iudicium da
mens. recedat ab homine. Postea tangunt
ei nares et aures cum salua. et dicitur ei
effecha. quod est ad aperire; Hoc enim sa
cramentum hic agitur. ut per saluam & picam
sacerdotis et tactum. sapientia et uirtus di
uina salutem eiusdem cathecumini operetur.
ut aperiantur ei nares ad percipiendum
odorem noctuæ dñi. Vta periantur illi
et aures ad audiendum mandata dñi. sensusq;
in timo cordis reponendum; Deinde sacer
dotali benedictione munitur. ut sacrum
baptismum cum fide accepta custodiat;
Unguitur illius tunc pectus de oleo scificato
cum inuocatione sc̄e trinitatis. ut nulle
reliquie latentis humia in eo resideant.
sed in fide sc̄e trinitatis mens eius confortetur.
Unguitur et hinc scapulas deo dñe oleo. ut unda
q; munitur. et ad bona opera facienda pcti

gratiam roboratur. DE IUNCTIONE BAPTISMI ET IUNCTIONE.

POST HEC IGIUR CONSECRATUR FONS. ET IN IPSUM
baptismum catechumini accedit. et sic in nomi-
ne sc̄trinitatis. trinas ^{om̄g} submersi baptizantur.
Ecce homo quoad imaginem sc̄trinitatis
conditus est. p̄ inuocationem sc̄trinitatis ad eadē
reuoctur imaginem. Et quatercio gradu
peccata. id est consensu cecidit in mortē. tertio
eleuatus de fonte. p̄ gratiam resurgat ad uitā.

Potest et hinc trina mersio. triduanam dñi sepul-
turam significare. Oportet ergo cum inuo-
catione sc̄trinitatis. subtrina mersione bap-
tismū. Confici ut secundam p̄sonarum dif-
ferentiam misterium baptismi celebretur.
et secundu unitatē substantiæ unū baptisma
fiat. Postquam autē baptizatus ascenderit
de fonte. st̄tam signatur in cerebro a p̄bro
cum sacro chrismate. sequente simul et ora-
tione. ut regni xp̄i pariceps fiat. et a xp̄o

xp̄ianus possit uocari. DE IN DUMENTO BAPTIZATI ET

P baptismū ergo traditur xp̄iano **CRIS. XI. XXXIII**
uestis candida quod significat innocentiam
et puritatem christianā. quam post ablutā
ueteres maculas. studiosē cōuersationis
innaculatā seruare debet. presentandam

ante tribunal xpi. Cuncta uero renata albis induuntur uestibus. ad misterium resurrectionis ecclesie futurum. Utantur albis uestibus. ut quorum primę natiuitatis infantiam uetusti erroris pannus fuscauerat. habitus secundę regenerationis gloria preferat indumentum. Tertio enim post sacrorum unctione caput eius mystico uelamine. ut intellegat se diaconum regni et sacerdotalis dignitatis portatorem. Deinde corpore et sanguine dominico omne precedentis sacramentum in eo confirmatur. quia hæc ideo accipere debet. ut dñm habere mereatur. In se habitatorem. et illius sit captus membrum qui passus est et resurrexit pro nobis.

DE IMPOSITIONE MANUS Ep. xv
Nouissime autem a summo sacerdote propositioem manus paradisi tractatur illi spiritus sancti ut roboretur per spiritum sanctum ad predicandum alii idem donum. quo dicitur in baptismo consecutus est. per gratiam uitę donatus eterne. Signatur enim baptizatus cum chrismate per sacerdotem in capite summum. per pontificem uero in fronte. ut in priorę unctione significetur spiritus sancti super ipsum descensio ad habitacionem ideo consecrandam. In secunda quoque et terti

dem sp̄s̄ sc̄i septiformis gratia cum omni pleni-
tudine sc̄itatis. et scientia et uirtutis uenire in ho-
mine declaratur. *Chrisma* grece. latine unctio
nominatur. *Excuius* nomine et x̄ps̄ dicitur.
& ex ipso homo post lauacrum sc̄ificatur. Nā
sicut in baptismo peccatorum remissio datur
aduenam. ita punctione sc̄ificatio sp̄s̄ adhibe-
tur ad gloriam;

DISACRAMENTO CORPORIS. ET

SED QUIA DE DUOBUS. SANGUINIS D. XXX

Sacramentis id est baptismo et chrismate su-
pra dicitur seruiamus. nunc de reliquis duobus id est
corpore et sanguine dñi. etiam nunc quantum
dñs annuerit pandamus; Maluit enim dñs
corpore et sanguine sui sacramenta fidelium
ore recipi et in partem eorum redigi. ut pui si-
bile opus. Inuisibilis ostenderetur effectus; Sicut
enim cibus materialis forinsecus nutrit corpus
et uegetat. ita et uerbum dñi in animam
nutrit et roborat; quia non in solo pane uiuit
homo. sed in omni uerbo quod procedit de ore
dei. Attergo ipsa uertitas; Caro enim et uere est
cibus. et sanguis meus uere est potus; Uere si-
cet. caro x̄pi est cibus. quia uere pascit et adpter-
nam uitam hominem nutrit. Et sanguis eius ue-
re est potus. quia esurientem et sitientem

animam iustam. In eternum ueraciter
satiat; Temporalem quippe uitam sine isto cibo
et potu habere possunt homines. aeternam
omnino non possunt, quia iste cibus et potus
aeternam societatem capitul membrorumque
suorum significat. Quapropter necesse habent
sumere corpus et sanguinem eius, ut in ipsa ma-
neamus. et eius corporis membra simus. Sacra-
mentum autem ore percipitur. uirtute sacramenti
Interior homo satiatur; Sacramentum huius
mentum corporis redigitur. uirtute autem
sacramenti eterna uita adipiscitur; Sed tamen
ipsius sacramenti tanta est dignitas et tanta
potentia. ut quicumque illud indigne percipe-
rit. magis sibi damnationem quam salutem
adquirat. Probet autem se ipsum homo. et sic
de pane illo edat. et de calice bibat; Quicumque
manducauerit et biberit indigne. reuertetur
corporis et sanguinis domini. et sibi iudicium
manducat et bibit. non diu dicatur corpus
Quicumque ergo ad mensam domini ubi agni hinc
culati et hinc cotaminati caro mactatur.
et ubi ueneranda mysteria passionis et resur-
rectionis eius a fidelibus celebrantur. plenus
dolo atque malitia accedit. et aut odium.

aut inuidie. aut auaritijs. aut luxuria faci-
 bus accensus. corpus dñi accipere non metuit.
 uerendum est non ubi utam accipere debuit.
 iudicium damnationis inueniat. Et magis
 incedat ad poenā. quam retrahatur ad uenā.
 Scriptum est enim de uida peltore. qui a malig-
 nus ad mensam dñi accessit. et sacri conuiuii par-
 ticipasse non timuit. qui apud bucellā stans intro-
 uisset in illum sathanas. Qui ergo in sidus men-
 te conditū. quia p̄cor dñi aliquo scelere
 pollutū. misteriorū xp̄i oblationes. sacrōs
 reus participare non metuit. ille in exemplū
 iude filium hominis tradit. Ille et in uendit.
 qui euis amore atque amore neglecto. terre-
 na pro illo et caduca. immo etiam criminosa
 diligere et curare conuincitur. In sacramento
 uero uinum aqua mixtum offerri debet. quia
 haec clauachrum praestat et potum. Neuter
 ergo horum sine altero in sacrificio debet
 offerri. nec uinum sine aqua. nec aqua sine
 uino; quia et nos in xp̄o. et in nobis xp̄m ma-
 nere oportet. In aqua uidemus populū
 intellegi. In uino uero ostendit sanguinē xp̄i.
 Quod autem in calice aqua uino miscet. xp̄o po-
 pulus adiunatur. et credentium plebs. et in quem

credit copulatur et ungitur; Quae copulatio
et coniunctio aquae et uini sic miscetur in calice
dñi. ut commixta illa ab invicem non possit
separari. sicut et christus non potest diuidi;

DE OFFICIO MISSAE. XXXI

Dofficio missae quos sacramenta corporis
et sanguinis christi conficiuntur. plurima licet
sint genera tamen illud precipue quod in
sacris diuinis querebus habetur officio
mine censetur esse nun cupandum; Quia
quanto maioris dignitatis est ipsa res. tanto
paratorem et promptorem ipsius ministerii
querit effectum; Sacrificium dictum quia
sacrificium factum. quia precem mystica conse-
cratur in memoria domine passionis; Un-
de hoc eo iubente corpus christi et sanguinem
dñi. quia dum sit & fructus terre scifica-
mus. et fit sacramentum. operante humilitate
spū dñi; Cuius panis et calicis sacramentum
greci eucharistiam dicunt. quod latine bonae
gratae inter precatur; Missa autem. legatio
est inter dñm et homines; cuius legatio nisi offi-
cio fungatur sacerdos. cum populi uota pro peccatis
et supplicationes ad dñm offert. Et bene hoc
tempore sacrificii fit. quando ipsius

passionis memoria celebratur. qui semet ipsum
obtulit patri pro nobis: **DE ORDINE MISSÆ.**

Primum enim in celebratione missæ ad introitum **XXXII**
sacerdotis ad altare antiphona cantatur.
a clero. ut audiatur sonitus quando ingredi-
tur scularium in conspectu domini. sicut in veteri testa-
mento per cantum abulorum sonitum ingres-
sus innotuit pontificis; Bene ergo in ingres-
su sacerdotis concurre partibus choris auditæ
modulatio diuini laudis. ut dominicæ cele-
brationis misteria ministrorum pia prece-
dat consonantia: et corporis et sanguinis christi
uenerabile sacramentum. antecedit digne
laudis sacrificium. Nam que chorus est
multitudo in hac ritu collecta; et dicitur chorus.
quod in hitio in modum coronæ circum aras sta-
rent. et ita psallerent. Alii chorum dixerunt.
a concordia que in caritate consistit. siue
de concordia soni; Cuius autem chorus
uocatur. antiphona grece. uox rexi per seduo-
bus scilicet choris alternatim psallentibus
dicitur. Post introitum autem sacerdotis
ad altare. letanie aguntur a clero. ut generalis
oratio. specialem preueniat sacerdotis;
Subsequitur autem oratio sacerdotis. et pa-
cifica primum salutatione populum salutans.

pacis responsum ab illo accipiat, ut uere concordia et caritatis pura deuotio facilius postulata impetret ab eo quicorda inspicit et interna diiudicat; Tunc lector legit lectionem canonicam. ut animus auditorum plane constructus, ad cetera intentior adsurgat; Posthanc igitur cantor dicit responsorium. ut ad compunctionem prouocet. et lenes animos audientium faciat; Responsorius ergo cantus Indeditur quia alio desinente. id alter respondeat; Inter responsoria quoque et antiphonas hoc differt. quod ubi responsorius unus dicit uersum. In antiphonis autem alternant uersibus chori; Antiphonas greci responsoria uero ita traduntur inuenisse. Responsorium enim istud quidam gradal uocant. eo quia iuxta gradus pulpiti cantatur; Post responsorium cantatur ant. scilicet ut ad celestia mentes populi subleuet. et ad diuinam contemplationem erigat; Ant enim duorum uerborum interpretatio est. hoc est laus dei et est hebraei saenum de decem nominibus. quibus apud ebraeos deus uocatur. Similiter et ant hebraei est. quia quia aeternum quia aeternum sacerdotis orationem. seu benedictionem. respondit populus fide; Amen in latinum. uere. seu fideliter.

allelu

seu fiat; Hec duo tamen uerba idest amen
 et att. nec grecis. nec latinis. nec barbaris. licet
 in suam linguam omnino trans ferre. uel alia
 lingua adnuntiare. iohannes spu reuelante.
 se uisisse et audisse ^{dicē} uocem celestis exercitum.
 dicentium. amen. att. Ac phoc sic oportet.
 in terris utraq; dici. sicut in celis resonat.
 Deinde diaconus cōsumma auctoritate in au-
 ribus populi recitat. euangelium ut ipsius
 ibidem audiatur doctrina. ad que feruet.
 intentio. ipsius que uirtus intellegatur.
 per euangelium. cuius tunc cor poris sacrosanctum
 celebratur misterium. Post hec oblationes.
 offeruntur a populo et offeruntur cantatur
 ad clero. quia & ipsa causa uocabulum supsit.
 quasi offerentium canticum; Inmittiturq;
 sup altare cor poralis palla. quod significat
 linteum quo corpus saluatoris inuoluebat.
 Quod & lino puro textum esse debet. et non & ser-
 uico t purpura neque & panno tincto. quia in
 euangelio legitur sindonem munda inuolutum
 esse corpus saluatoris. Ponuntur quo que tunc
 uasa scā quod est calix et patena sup altare.
 que quodā modo dominici sepulchri appum
 habent. Quia sicut tunc corpus xpi aroma-
 tabus unctum in sepulchro nouo p priorum.

officium condebatur. tamodo In eca missi
cum corpus illius cum unguentis sac. r. ora
tionis conditum In uasis sacris. ad percipien
dum fidelibus p. sacerdotu officium admi
nistratur. Postea cantatur missa a sacerdote.
qui postquam loquitur ad populum de cleu
atione cordis ad dnm. & hortatur eos ad gra
tias agendas dno. laudibus hos. Implet. roga
que ut ipse omnipotens deus pater cui deser
uiunt celestes potestates. sua gratia illorum
uocibus. iubeat humanas ad sociare con fessi
ones. Quam deprecatione mox sub sequitur
laus. & angelicus et humanis cantibus consec
ta. . Scs. Scs. Scs. dñs ds saba oht. pleni sunt
celi et terra gloria tua eccetera. De hinc iā con
secratio corporis et sanguinis dñi fit. et depre
catio ualida ad dnm. Inter que et oratio domi
nica decantatur. Postquam enī ad comuni
candum et ad percipiendū corpus puenit uert
pacis osculum sibi inuicem tradunt. Cantan
tes agnus di qui tollis peccata mundi misere
re nobis ut pacificis sacramentū p. cipientes.
In filiorum di numero remissis delictis omnib.
m. creantur computare. Post communionē
ergo et post eiusdem nominis cantacum ^{et} bene
dictione a sacerdote. ^{dicitur} ad plebem diaconus

predicat missae officium esse pactum. dans li-
centiam ab eundi; Istum ergo ordinem ab apstis
et apostolicis uiris traditum romana tenēta.
et totum poene occidentem omnes ecclē eui-
dem traditionem seruant. Hæc de sacris or-
dinibus. et de sacramentis et officio missæ sufficiat.

Anastasius natione romanus & pater maximo
ut legitur In gestis episcopalis. hic constituit
ut quoties cum q; scā recitarent euangeli a.
sacerdotes et reli quū uulgi non se dērent.
sed starent. Deinde orationem pro suis propri-
is delictis remissionem sicut dignus sit accedere
ad altare et ad tactum oblatarum. ne fiat illi
quod factum est beth sāmītis. qui temere
archam dñi tan gebant. Susceptis oblationi-
bus reuertatur sacerdos ad altare. et lauat
manus suas et tergit ab actu cōmunium
manuum. atque terrenopane; Sacerdos
facit de oblata duas cruces iuxta calicem.
ut doceat xpm depositū esse de cruce pro
duo bus populis. et crucifixum. Eleuatio sa-
cerdotis et diaconi corporis et calicis. xpi ele-
uationē In cruce In sinuat pro totius mun-
di salute. Panis & tensus sup altare.
corpus dñi monstrat & tensum In cruce.

peccat.

et super eo corpus et sanguis domini consecratum
quo dominus manducamus. Vinum et aqua in
calice. monstrant sacramenta que de latere
domini in cruce fluxerunt. quibus nos potati su-
mus; In missio panis in vinum. uariis apud
quosdam habetur et agitur; Itali. quo que
primo mittunt de sancto pane in calicem. et postea
dicunt pax domini; Aliqui uero reseruant
in missionem. usque dum pax celebrata sit
et fractio panis. Romani uero cum dicunt
pax domini sit semper uobiscum. mittunt corpus
domini in calicem; Crux que formatur super cali-
cem oblate particulo. ipsum corpus nobis
ante oculos ostendit. quod pro nobis est cruce
fixum; Ideo uero tangit quattuor latera
calicis. quia per illud humanum genus per quat-
tuor climata mundi ad unitatem unius cor-
poris coniungit. Itad pacem ecclesie catholice
et apostolice perducit; Talibus nam que uer-
bis. In mittit in calicem corpus domini; Fiat com-
missio corporis et sanguinis domini. accipientibus
nobis ad salutem mentis et corporis in uita
eterna; Tunc populus faciat pacem. ut
ostendatur quod dominus membra eius sumit.
qui pro nobis crucifixus est et resurrexit
Facta pace. sacerdos rumpit oblatam

& latere dextero. una particula relicta sup alta
 re. et reliquas oblationes ponit in patena tenen
 team diacono. Et particulam oblato in missa
 in calice. ostendit xpi corpus. quod iam resurrexit
 a mortuis. pro mestam a sacerdote et populo. quod
 post resurrectionem adhuc cum discipulis
 ambulat. In terra et scriptum uiuum p̄bens.
 Perrelictam in altari. In sinu autem iacere in sepul
 chro. et ad discipulis in passione derelictam. Quo
 ritur. In quo loco incipitur officium missae.
 et si forte ad locum officium non occurrerit. ubi
 se presentare debeat In quo missae. Nobis uidetur
 missam uocari. ab eo loco ubi incipit sacerdos.
 sacrificium deo offerre. usque ad ultimam
 benedictionem. quae clamante leuita dicit. tunc
 missa est. **DE OFFICIIS ALIQ; OR ORARU CANONICARU**

¶ CUM ERGO MISSE. MAXIMA XXX III
 Ex parte ad solum panem. sacerdotem. cui sacri
 ficandi data licentia est. et ueneranda mysteria
 consecrare. sed quia istud pro sua reuerentia et
 dignitate primo loco positum est. Decerit offi
 cium diurnalium siue nocturnalium horarum.
 quibus certis spatiis terminis preces et ora
 tiones generaliter sine differentia uniuersa.
 dno offerre debet. et tunc sequenter exponam.
 ratio enim. petitio dicitur. Constat autem oratio.

loco et tempore; Ille ergo in omni loco oratione
quae per caritatis officia et bona opera ubique
manus cordis mundas eleuare ad dnm satagit.
Tempore autem quoniam canonicas oras adorandum
a patribus constitutas. Incessanter seruat ecclesia
quas quasi pro debito honorandi officio statuit
nullomodo negligere fas est. Ut sunt prima
tertia sextana nona uesperae et cetera quae simi-
liter obseruantur; Benedicere enim dnm
in omni tempore est. semper illi digna conuer-
satione laudare et sine intermissione orare
est. omnia in gloriam dei agere. Supradic-
ta enim hora ideo specialiter adorandum discre-
tesunt. ut si forte fuerimus aliquo opere de-
tenta. ipsa nos ad officium tempus admo-
net. quae tempore. In scripturis diuinis presta-
tata. Inueniunt. **DE MATUTINA**

Primum enim de matutinorum antiquitate
patet propheta testis est dicens. **D**omi-
nus meus actus
de luce uigilo. **I**n luculo autem proinde ora-
tur. ut resurrectio xpi celebretur. **I**n matu-
tina hora xps a morte resurgens. populum su-
um saluans. diabolum et satellites eius per
na captiuitate damnauit. **M**atutina enim
luce radiante dnm et saluator noster ab his-
toris resurrexit. quando cepit oriri lux

fidelibus. quem oriente xpo occiderat peccatorib;
 Siquidem eode tempore cunctas spes future
 resur rectionis creditur. cum iusti & om̄s ab hac
 temporalimorte. quasi ad opore somni resurgēt̄
 euigilabunt. **DE PRIMA HORA XXXVII**

Prima autem hora celebratio fit. p̄inde qui a h.
 Exortu diei quod sol ab oriente apparet. Opor
 tet ut solem iustitiae oriri nobis postulemus. ut
 in illius lumine ambulantes peccatorum tene
 bras ecla queos mortis euadē̄. Iuxta illud.
 quod ipsa uertitas nos admonet dicens. Ambula
 te dum lucem habetis. et qui ambulauerit in die.
 non offendit. **DE TERTIA HORA XXXVI**

Tertia hore officium ideo fit. quia tertia hora
 xpi passio coepit. cum p̄ iudeorum linguas iam
 tunc dñs crucifixus est. Et post resurrectio
 nē eius in die pentecostes. tertia hora sp̄s sc̄s.
 sup aptos descendit. suo itaque loco et in uero.
 ad probationē uenerabilis trinitas. sp̄s paracl
 tus descendit ad terras. h̄mpletur us gratiā quā.
 xps promi. sic **DE SEXTA HORA XXXVII**

Sexta autem hora xps in ara crucis ascendit.
 S̄terno patri semet ipsum offerens. ut nos.
 a potestate inimici et a peccata morte libera
 ret. atque ideo conuenit ut ea nos hora orantes
 et deprecantes in laudibus suis inueniat. qua

ipſenos p̄ suam passionem aduſtam p̄ternam reſtaurauit.

DE NONA HORA XXXVIII

Nona itaque hora inde conſecratur. quia tunc dñs pro inimicis poſtulās. In manu patris p̄m commendauit. Quia uidelicet hora fideles quos oportet ut ſec̄no commendent cum deuota oratione. quae apit ſuum cognoscut p̄p̄riā animā patrisuo commendaſſe. ut in eius corp̄ adunata. cum ipſo regnū poſſint intrare

DE VESPERTINA HORA

Vesp̄tinum officium. In diurna luce occaſum eſt. Demq; hoc tempore ueterum ſacrificia offerri. adoleri. que altario aromata et tūra mōs erat. Cuius reſteſtiſ eſt. dauid dicens. **D**irigatur oratio mea ſicut incenſum etcetera. In nouo quoque teſtamento. eodem tempore dñs et ſaluator noſter c̄nauit abut ap̄tis miſterium ſui corporis et ſanguinis. In initio tradidit. ut tempus ipſius ſacrificii uel peram oſtenderet ſc̄ti. Pro inde in honorem ac memoriam tantorū ſacramentorum in hiſce temporibus a d̄e nos decet conſpectibus di. et p̄ſonare in eius cultibus. orationū noſtrarū illuſa officium offerentes. at que breuiſ laudibus pariter exultantes. **DE COMPLETORIO**

De completis autē celebrandis. etiam in pat̄ri in uerimus exemplis d̄i p̄pheta dicente.

Si ascendero In lectum strati mei. etcetera. Quis nos debet fortiter admonere. ut si ipsi locus dñi esse uolumus. ecclesia bernaculum eius ac templum cupimus haberi. In quantum possumus exempla scōrum imitemur. ne nobis dicatur quod dicitur. Dormierunt somnum suum. et nihil inuenerunt. etcetera. Circa duodecimam autem horam. id est In fine diei quod huius officii tempus est. credimus saluatoris corpus positum esse In sepulchro. ac p̄ inde istius quoque cursus sollempnis debet esse celebratio. at quem magno pere postulare debem. ut ipse qui hac hora qui est In sepulchro Intrauit. nobis eternam requiem In celis concedere dignetur. **DE NOCTURNA VIGILIARUM**

De uigiliarum quoque nocturnalium celebratione. antiqua est institutio. Vigiliarum deuotio. familiare bonum est omnibus scis. Unde propheta dicit. De nocte uigilat spiritus meus ad te dñe. quia lux precepta tua sunt dñe super terram. Item dauid dicit. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. super iudicia iustificationis tuae. Unde oportet his horis psallendi orandi que frequentiam nos In scis habere officii. finem que nrm uel si aduenerit subtili actu expectare securos. Iste est autem catholicus ordo diuinarum celebrationum. qui ab uniuersa ecclesia. Christi incommutabiliter seruatur. **DE LEGITIMIS ORI**

Sunt et alie legitime orationes. que sine ulla
admonitione debent ante inceptationem ali
cuius operis dñi adiutorium postulare; Nec
enim decet xpianum aliqd opus incipere.
antequam studeat dñm in auxilium aduo
care; quia ipse dixit. Si nemo. nihil potestis
facere. Sedet prius non cibū sumere. quā
inter positione. quia priora sunt celestia
quam terrena; Similiter autem et post cibum
orare conuenit. ut dñō pro suis donis gratias
referatur. ut illud psalmistę complectur
quod dixit. Edent pauperes et saturabuntur. ecce

Peculiares autē **DIPICULIARIBUS ORATIONIB**
Orationes pure et frequenter facere bonum
et laudabile est. quia multorum exempla id
nos facere suadent; Et ipse dñs suo magisterio.
hoc nos docere dignatus est dicens. Tu autem
cum oraueris. intra in cubiculum. et clauso
ostio ora patrem tuum; et pater tuus qui uidet
in abscondito. reddet tibi. Sed et hoc non in clamo
sa uoce faciendum est. sed cum intentione
cordis et compunctione lacrimarum. quia hoc
modo nos exaudiri a dñō credimus. **DE QUORUM
PERTINAS PETITIE ORATIO NUM**

Orationum ergo speciem apte quadri per
tatione distinxit ita dicens; Deprecor

taque omnium fieri obsecrationes orationes
 postulationes gratiarum actiones. Obsecra
 ones itaque sunt. Implora^{no} nes seu petitiones
 pro peccatis quibus uel p^{re}sentibus ut p^{re}teritis
 admissis suis. unius quisque conpunctus ueniam
 deprecatur. Orationes sunt quibus aliquid offe
 rimus. seu uouimus d^{omi}no uerbi gratia. oramus cu
 renuntiamus huic mundo. et actibus atque
 conuersationem mundane. spondemus nostota
 cordis intentione d^{omi}no seruituros. Oramus.
 cum precamur nos purissimam corporis casti
 tatem. seu immobilem patientiam subituros
 esse p^{ro}petuo. t^{em} cu^m decordenro irradices. siue
 tristiam mortem operantur. uouemus nos fundit^{er}
 erueri. Postulationes s^{unt} quas palus quoque
 solemus emittere. ut p^{ro} caris scilicet nostris. uel
 p^{ro} totius mundi pace poscentes. p^{ro} omnibus homi
 nibus. p^{ro} regibus eccl^{esi}is qui in sublimitate sunt.
 supplicamus. Gratiarum actiones. quas mens
 uel cum p^{re}terita di^uni recolit beneficia. uel
 cum p^{re}sentia conplectatur. seu in futurum
 que et quanta p^{ro}parauit d^{omi}no bis qui diligunt
 eum p^{ro}spicit. ineffabiles d^{omi}no gratias refert.

Domolo gesis greco uocabulo dicitur. quod
Latine confessio interpretatur. Cuius nominis.

peccat.

duplex significatio est. autem in lau de intel
legitur confessio. sic est confiteor tibi dñe pat
celesti et terre. aut in denudatio ne peccatorum
cum quis que dō confiteatur sua peccata. ab eo inde
gent. id est cuius in deficiente est misericordia; &
hoc igitur greco uocabulo. & exprimitur et frequen
tatur & homologēsis. quod delictum nrm dño
confitemur. Non quidem ut ign. ro. cuius cog
nitio nihil occultum est. Unde p̄ sapientiam
dicitur; Qui abscondit scelera sua. non duri
getur. quia autem confessus fuerit et relique
rit ea misericordiam consequetur; Itaque
& homologēsis p̄ sternendi et humile facendi
hominibus disciplina est. habitu uiliatq; uirtu
gracili sacro et cinere corpus incuruare. ac sor
dibus obscurare. animū meroribus deicere.

Lilla que peccant tristi tractatione mutare;
Aetanae autem **DELETANIA.** xlvi
greco nomine appellat̄. que latine dicuntur
rogationes; Letaniae uero dicunt̄. p̄pter dñi
rogandū. et impetrandam aliquam eius mise
ricordiam; Inter letanias uero et & homologēsis
sin hoc differt. quod & homologēsis & sola
confessione peccatorum agit̄. letania uero
que in dēdicant̄. pro plurimis necessitatibus
dñm supplicandū. **DE Ieiunio.** xlvii

Ieiunium res est sc̄a opus celeste. ianua regni. forma futuri; Quod qui sc̄e agit do ungit. alienatur mundo. spiritualis efficitur. Et hoc enim prosteruntur uitia. humiliatur caro. diaboli temptamenta uincuntur; Ieiunium nomen est Inditū & quādā parte uiscerū tenuitate. unde ieiuni nomen creditur deriuatū. qđ sicut in gēdia uiscera uacua et in ānta & cedunt.

QUID SIT INTER IEIUNIUM ET STATIONEM. XLIIII

Ieiunium Indifferenter cuius libet diei est. abstinentia. non p̄ lege sed sc̄m p̄ priā uoluntatem; Statio. obseruatio statutorū dierum et temporum; Dierum ut quarta feria et sexta feria ieiunium. & ueterē lege preceptū. De qua statione. In euangelio dixit ille. ieiunio bis. In sabba to. id est quarta et sexta sabbi; Temporum autem. que lege libus ac prophetica. In statione terminatis temporibus statuta sunt. ut ieiunium primi. et ieiunium quarta. et ieiunium septimi. et ieiunium decimi. ut sicut in euangelio dies illi. In quibus ablati sunt sponsus. uel sicut obseruatio quadagesime que in uniuerso orbe In statione apta obseruatur. circa confinium domini cepassionis; **DE QUA**

QUID MENTĪ DRAGESIMO IEIUNIO. XLV

Ieiunium quadagesime est. quod a ueterib;

libris coepit & ieiunio mor si et heliae. Et ex eu-
gelio quia totidem diebus dñs ieiunauit. Dem-
onstrat euangelium non dissentire a lege & prophetis.
In psona quippe mor si lex. In psona heliae
prophete accipiunt. Inter quos In monte xpi
gloriosus apparuit, ut euidentius emineret
quia de illo dicit aptr. testimonium habent
a lege & prophetis. **DE IEIUNIO: PENTECOSTEN.**

L Secundum ieiunium est. quod iuxta canones per
pentecostem alia die Inchoatur. Post resurre-
ctionem enim dñs xlta diebus cum discipulis le-
gitur conuersatus. Et ideo non oportere iei-
unare neclugere. quia In letitia sumus. Post
uero quam xps ad celos aduolans corporali
presencia recessit. tunc Indicendum eē ieiun-
ium. ut p cor dis humilitatem et abstinentiā
carnis. mereamur scelis accipere spm scm.
Bene ergo et regulariter hoc pentecosten apert-
bus constitutum est. Inchoare. ut gaudio promiss-
i sps sci & iultantes In laudibus di aduentu
ipsius & spectemus. Et tunc per eius gratiam
In noua ac celo spiritali Inflammari abste-
nentiā et ieiunio operam demus. Tamen si qui
monachorum & clericorum ieiunare cupiunt
non sunt prohibendi. quia et antonius et paulus
et ceteri patres anta qui. his diebus In heremo

leguntur abstinuisse nisi tantum die dominico.

DE IEIUNIO ANTE NATALIS DOMINI ET CETERIS LEGITIMIS

Tertium ieiunium est **IEIUNIUS.** **LI**

quod constat in mense nouembrio. quod diuina uice
toritate institutum. ut in iacuum hieremie p
phete testimonio declaratur dicens. Et factum est
in mense nono. predicauerunt ieiunium in cons
pectu domini omni populo in iherusalem. Hac
ergo diuinae scripturae ecclia morem obtinuit.
et uniuersae ieiunium hac ob seruatione
celebrat. Congrua itaque dispositione ana
gistic ecclie hoc loco ieiunium quadragesimale
fieri constitutum est ut ante diem natalis domini
ieiunio et abstinentia nosmet ipsos castigemus.
quatenus ueniente redeptore indigna conuersa
tione suscipere possimus. Propter haec autem
et alia legitima opera ieiuniorum sunt. sicut
est omnis sexta feria quae propter passionem domini
a fidelibus ieiunatur. Et sabbata dies. qui
a plerisque propter quod dominus christus iacuit in se
pulchro. ieiunio consecratus habetur.

DE IEIUNIO QUATTUOR SABBATO RUM.

Sunt quoque quattuor sabbata in quattuor
mensibus. id est in marzo scilicet mense. primo
sabbato ieiunia constituta. et officia in diebus
maiora orationum et lectio num in ecclia celebrant.

est uerni temporis; Secundum autem ieiunium
pentecosten statim tempore. quando panes pri-
uarum offerebant. Tertium est In septimo
mense. autumnu uidelicet tempore. In quo et
sceno p^{er}ge fuerant. id est tabernaculorum
ueteres de dedicatione celebrant; Quartum
uero est ieiunium sabbati In decimo mense ante
diem natalis dñi. quando uenturussaluatoris In sa-
cris lectionib; predicatur aduentus. cum me-
dicamine sc̄arum orationum & sacro ieiunio
confirmati. natiuitatem nri redemptoris letex-
per tēt; haec autē quattuor sabbata In eadem ebdo-
mada semp quarta & sexta feria legitima ieiunia fieri.
exempla precedentium patrum confirmant; In his uero ordina-
tiones fieri oportet. presbiterorum diaconoz que & ceteroz
ordinum ministri; Officiū autē horum quattuor sabba-
toz. uulgo duodecem lectiones uocantur. eo qd̄ cū
lectionib; & cum psalmis qui canuntur. duodeci-
mus numerus adimpletur. **DE PRIVATIS IEIUNIIS.**

Preterea unicuique licet. utlibet ieiunioz. L. II
modum habere seu In aediā extendere. seruata
pre omnib; constitutione legitimoz ieiunioz
qua supra memorauimus. que generaliter sc̄a & a-
postolica seruat ecclēsia; Nec non & illa omni-
modo custodire oportet unum quē que commu-
niter. siue p̄ tribulatione. siue p̄ gratiarū actione.

30

utp prius e clesiae mandat ep̄s; Quia qui constitu-
ta adque demandata ieiunia seruere neglexerit.
peccat. Qui autem ex pletis legitimis priuata
sup expendit. p priam merce dem habebit.

DE BIDUANE ET TRIDUANE. LIII.

Biduanum autem morem ieiunii reor. Inde
suptum. qd apli ieiunauerunt illo bi^{do} quo
dn̄s passus ac sepultus est. Triduanis ergo
ieiunare ab exemplo ductum ē. n̄ne utantur
quidam natis pristinis uitis. totos se trib. dieb;
ieiunio ac paenitentia contulerunt. & optisac-
cis dn̄i ad misericordiam p uocauerunt. Sed
illi us solum modo ieiunium modo acceptabile
est. quis sic ieiunat. *DE VS CARNIŪ. ET POTIONE VINI.*

Carnes autem & uinum. post diluuium homini-
b; sunt in usum concessa; postea uero pna e-
data sunt. In aesum cuncta animalia. uiniq;
ad tributa licentia est. Non igitur quia car-
nes malesunt phibentur. sed ideo quia eorū ae-
pule carnis luxuriam gignunt. et fomesac-
nutrimentum est omnium uitioy; & ideo
p ap̄tm loquitur. Bonum est non manduca-
re carnem. & non bibere uinum. Et iterum;
qui infirmus est. oleramanducet. A uinum
quoque a esum credo. Inde a patrib; pmissū ē.
eoq; ex eodem elemento ^{siml} de quo & pisces creati s;

DE ELEMOSINARUM DIFFERENTIA. LVJ

Elemosina ergo grecū uocabulum. Latine interpretatur opus misericordiae. siue misericordiae; hinc ut reor dicta. quā miseria humane infirmitatis cor siue animum pulset. Sunt elemosinarum species plurimae. Elemosinam facit. qui frūituo in se delinquentia peccata dimittit. Elemosinam facit. qui peccatū et prauis operibus insistentē. aliquomodo siue per ammonitionē siue per disciplinā corrigit. siue etiam per excommunicationē a peccatis et uitis coercere studet. Elemosinam facit. qui errantem in uia ueritatis reducit. Elemosinā facit. qui indoctum docet. qui uerbum dei proximis suis prae dicit. Elemosinā facit. qui bona temporalia cum fratribus suis participare non desinit; Elemosinam facit. qui uictum et uestitum indigentibus prebet. quos pias suscipit. qui infirmos uisitat. qui in carcere et tribulationibus constitutos de bonis suis subministrat. Qui ad mortem et ad supplicia destinatos eruere non cessat. Omnia enim bona opera quae in hac praesentia uita iustus quisque operatur. hoc uno nomine comprehendi possunt. Nec solum itaque malis hominibus. sed etiam in nobis met ipsis elemosinas facere possumus; Cum ergo nos appetat

ad bona opera conuertimus. a supbia ad humili
 litatem. a luxuria. ad continentiam et dilectionem.
 ab ira et disceptatione. ad mansuetudinem et pa
 tenciam. a gula ad sobrietatem. ab auaritia ad
 largitatem. a tristitia seculari ad spiritalem
 letitiam. a bacchicis temporali ad studium bonum.
 quid aliud facimus quam elemosinas hinc
 met ipsos impendimus. qui primum semetipsum
 bonis operibus et sancta conuersatione ac iurati
 tum fructibus erigere non sinit. et deinde
 in quo cumque potest siue in spiritualibus reb.
 siue in corporalibus proximos suos adiuuare
 non desistit.

DE PENITENTIA. LVII

Penitentibus exemplum iob primus exhibuit.
 Quando post funera et flagella in cinere
 et alio lamento penitencie supsit dicens;
 Idcirco ago penitentiam in fauilla et cinere.
 Post hunc dicit nobis penitentia magisterium
 prebuit. quando graui uulnere lapsus du
 audisset propheta confestim peccatum suum
 penituit. et cum panem suam confessione et pe
 nitentia sanauit. Est autem poenitentia
 medicamentum uulneris. spes salutis. per qua
 peccatores saluantur. per qua dominus admise
 ricordiam prouocatur. que non tempore
 pensatur sed profunditate luctus et lacrimarum.

*

Nam etsi quis circa finem suum p̄ penitentiā
desinit esse malus. non ideo debet desperare
quia b̄termino est ultime uitę. qm̄ d̄s non
respicit quales circa sumus. sed quales cir
ca finē existimus. Melior est autē tamen est
que longe ante finem agitur. ut ab hac uita
securius transeat. **DE SATIS FACTIONE. LVIII**

Satis factio autem est causas peccatorum
et suggestionum excludere. et ultra peccatū
non iterare. Reconciliatio uero est. que post
complementū penitentię adhibetur. Nam
sicut conciliamur dō quando primū a gra
uitate conuertimur. ita reconciliamur quan
do post peccatum penitendo regredimur.
Hoc ergo ante omnia cauendum est. ne hęc
tres penitentię penitentię et reconciliatio
denegetur. ne in desperatione pereat. qua
pietas omnipotentis d̄i ad se quouis t̄mp̄
concurrenti succurrere ualet. Vera ergo
ad d̄m conuersio inultis positorem. men
te potius est estimanda quā t̄p̄. p̄pheta
dicente. Cū conuersus In gemueris. tunc
saluus eris. **DE NATALE. DNI. LVIII**

Natalis d̄ni dies exde causa a patribus
uotus sollempnitatis institutus est. quē in x̄p̄
pro redemptione mundi nasci corporaliter

uoluit; Hæc est ergo dominice natiuitatis magna sollemnitas. hæc est diei huius noua et gloriosa festiuitas. aduentus di factus ad homines; itaque dies iste pro eo quod in eo xps natus est. natalis dicitur. Quemque ideo obseruare preuolutum circulum anni festiua sollemnitate solemus. ut in memoria reuocetur quod natus est xps; In bethleem quoque xps natus est. quia bethleem domus panis inter prectatur; Ex hac etiam causa credimus in hęcta hunc morem inoleuisse. ut in eanocte qua xps creditur esse natus. sacra missarum sollemnia celebrarentur. ut ea hora fideles quique sacramentū corporis et sanguinis xpi ppererent. quae eum inter homines natū scirent. Cuius celebrationis tamen theles for. ut papa apud romanos primus auctor extitit.

DE EPIPHANIA. lx

Epi phaniorum pro in de festa sollemnitate uiri apostolici signauerunt. quia in eo est xps. prodictus a stella. quando in uenerunt magi saluatorem in presepe iacentem. adorauerunt. et offerentes competentia munera trinitatis; aurū. thus. et mirrā; regi. dō. atque passuro; Ideo ergo diem hunc annua celebritate sacrauerunt. ut mundus agnoscat dñm.

quem elementa celitus prodiderunt. Si qui-
dem eodem die idē ih̄s etiam iordanis
lauachro tingitur. diuiso que celo sp̄s sc̄i
descendens testimonio dī esse filius homi-
nis declaratur; Epiphania enī grece. appa-
ritio uel ostensio dicitur; Tribus igitur sc̄cu-
lis. hic dies uocabulū sumpsit siue quodam-
modo in baptismo suo x̄p̄s populus fuerit ostensus.
siue quod eadē die sideris ortu magis est pro-
ditus. siue q̄t primo signo p̄ aquā in unum
uersā. multis est manifestatus.

Purificationis ergo DE PURIFICATIONIS. LXI
Matris dñi temp̄. post dies quadraginta ana-
tuitate eius celebratur. quia & legis precepto
hoc tempus statutum est parientibus feminis.
quo purificari deberent; Hac ergo de causa
statuta est hęc festiuitas hęc. quia
matrem dñi sc̄dm̄ legem in hac die constabat
purgari; sed non ideo quod aliqua legali in-
diguerit. que tñm̄ gestabat legis; Venit ergo
mater dñi ad templū cū hostia et obuios habuit
grandeuum simeonem. et annam multorum
annorum uidiuā. benedixerunt et gloria-
uerunt tñm̄. Ob hanc quippe causam eadē
festiuitas v̄ pp̄parata nuncupatur. quia p̄ dita
p̄sone ad templum obuiam x̄p̄o aduenerunt.

deuoto corde et obsequio. y pantes eni
 greco sermone dicitur. quod obuiare latine
 interpretatur. In ipsa etiam sollemnitate cuncti
 populus cum sacerdotibus rmmis et modula
 tionibus. gestantes cereos Immanibus ardentibus
 ad honorem matris dñi ac redemptoris nri accurr.

DE LXXIMA. ET LXXII. ET VIN. QUA GESIMA ET QUA

D Septuagesima quoque. **DRAGESIMA. LXXII**
 et sexagesima. et quinquagesima. atque qua
 dragesima. cur dominici dies ante quadragesi
 male ieiunium sic appellentur. diuersa multorum
 opinio est. Alii quoque nescio quorum ore
 ducta asseuerant. quod orientales populi nouem
 ebdomadas. et greci octo. et latini septem ieiuna
 re soleant. et ob hoc his omnibus diebus att mi
 nime inexta debere cantari. Alii etiam quo
 rum ratio preceteris laudabilior mihi esse uidetur.
 dicunt septuagesimam dictum esse propter decem
 ebdomadas que sunt ab ipso die usque ad dñi
 sum pasche. quod die alba collunt uestimenta
 anup baptizatis. Porro sexagesima in deduci
 posse. quia sexaginta dies sunt usque ad mediū
 pasche. quod erit feria quarta paschalis eb
 domadis. Quinquagesimam uero ite dictū
 esse. eo quod equali numero puenit usque in di
 em sem resurrectionis. Quadragesimam etiam

numerum itaibi positum. quod cum dominica
sua concurrat admiscu pascha ebreorum.
quod dñs noster ih̄s christus cum discipulis suis
celebrauit. et nos dicimus cenam dñi. Notandi
tamen ut p̄ septem ebdomadas ante pascha corpus
ieiunius castigemus. et alias septem post pascha
in pentecosten a ieiunius nos relaxemus. ut prior
quinquagesimā in penitentiā peccatorum nos
exigamus ad promerendā misericordiam dñi.
et in secunda laudibus et orationibus operādamus
studeamus puenire ad promissā sp̄s s̄a gratiā.

Dies palmarū **DE DIE PALMARUM .lx. iij**
Dico celebratur. quia h̄c dñs et saluator noster
hieru. salē tendens sup̄ a sellum sedisse phibetur.
Tunc gradū cum ramis palmarum in uulgo
plebium. obuiam ei clamauerunt. ōs anna bene
dictus qui uenit in nomine dñi rex isrl̄. Hoc autē
die symbolum competentibus traditur. propter
confinem dominice pasche sollempnitatē. Vul
gus autem eundem diem capitulauū uocat.
quia tunc moris est lauandi capita infantū
qui unguendisunt. ne forte obseruatione qua
dragesime sordidata ad unctiōnem accederent.

Cenā dñi hoc est feria **DECENADNI .lx. iij**
Quinta ultima ebdomadis quadragesima. quā
dñs et saluator noster post p̄picum illud pascha

complectum aduerum paschatransiens. misteriu
 .corporis et sanguinis sui primu aptis tradidit.
 quando post sacramenta celestia discipulus
 fallax et proditor. precium a iudeis accepit. et xpi
 sanguinem uendidit. Et etiam die saluator
 sur gens a cena pedes discipulor lauit. propt
 humilitatis forma commendanda quam docen
 da uenerat. sicut et ipse consequenter exposuit.
 Hic est quod eade die altaria templi que parietes
 et pauimenta lauuntur. uasaque purificantur.
 que sunt dno consecrata. et eo dem die etiam son
 chrisma conficitur. eodem uidelicet de peniten
 tes reconciliantur ut corporis et sanguinis chri
 participentur. eo uidelicet tepr quos sanguis
 xpi in remissionem omniu fusus est peccatoru

PARASCENEN. id est DE PARASCENEN. lxxv

P sexta sabbata ideo in sollemnitate habetur.
 quia in eo die xpi misterium crucis expleuit.
 propter qd uenerat in hunc mundu ut qui a ligno
 percussus fueramus in ada. rursum p ligni misteriu
 um sanaremur. Huius enim causa triumphu
 humana pusillitas xpo p omnem mundum
 celebritatem annuam prebet. pro quod dig
 natu est sanguine passionis sue scdm redime
 re. et peccatum mundi p crucem morte deuic
 ta absoluere. Cuius quidem crucis iniuria

non p̄tū h̄c illa diuinitatis substantia sed sola
suscepte humanitatis natura. In ip̄ta autē
ratio dominicę passionis ostenditur. Primata
causa est. ut xp̄s pro reatu mundi redemptio
daretur. et hostis antiquus uel uelamo. crucis
caperetur. scilicet ut quos absorbuerat euo
meret. et predam quam tenebat amitteret.
Secunda causa est. ut secuturis hominibus utq̄
magisterium preberetur. Ascendit enim
in crucē xp̄s. ut nobis passionis et resurrectionis
preberet exemplum. Passionis ad confirmandā
patientiam. Resurrectionis ad excitandam
spem. quam sperare debemus. Tercia causa est
suscepte crucis. ut sup̄ba scti et inflata sapi
entia p̄ crucis stultā ut putatur predicati
onem humiliata corrueret. In hac die sacra
menta penitus non celebrant̄. sed eucharistia
in cena dñi consecratā p̄ acto officio lectio
num et orationū et scē crucis salutatione resu
munt. Hinc traditio ē de habet biduo
memorato sacramenta non celebrari. sed ma
gis scām resurrectionis noctem & p̄ctari.
In hac die uespera cum silentio celebratur. ut
quiētē dominicę sepulture ueneratio & iherosolym
Sabbata paschalis ueneratio hinc celebratur.
Lxvi Pro eo quod eadem die. **DESAB BAIſ PASCH**

siue q̄d in eo requieuit redemptor & dñs n̄r in sepulchro

dñs in sepulchro quieuit. unde et bene in hebreo
 sermone sabbatum requies h̄ter precat̄ur.
 siue quod dñs in eo ^{die} requieuit. mundo p̄fec
 to; Hic autem dies h̄ter mortem dñi et resur
 rectionem medius est. significans requiem
 quandam animarum a hominū labore om
 nium que molestiarum; post mortē, ad illā ^{labe liberandaru}
 uitam quam dñs noster iesus xp̄s sua resur
 rectione premonstrare dignatus est. In hac
 die cū omni silentio et tranquillitate oportet
 nos manere. et cum oratione et psalmodia se ad
 resurrectionis horam expectare; Hic autem
 die inclinante ad uesperam. statuta celebratio
 noctis dominicę h̄cta incipitur; Primum
 enim archidiacono benedicente uerū. deinde
 lectionum ueteris testamenti et orationum
 ordo pagitur. deinde letanice aguntur. quas
 sequitur baptismi sacramentum. post bap
 tismū uero et letanias. sequitur sc̄arum mis
 sarum celebratio. et communicatio corporis
 et sanguinis dñi. Notandum autem quod in
 orientis & clesis. mos sit in hac nocte ante
 mediam noctem fideles a b̄ clesia non re
 cedere. horam illam expectantes in sacris
 uigiliis de qua scriptum est. Media nocte
 clamor factus est et reliqua; **DE PASCHA DÑI**

et p̄ quā sic transitus p̄ resurrectionē carnis.

Jam uero paschale

LXVIIJ

sacramentum quoniam in saluatoris mysterium manifestissime celebratur. In ueteri testamento figuratim primum gestum est. quando agno occiso. pascha celebravit populus dei in egipto. Cuius figura in ueritate completa est in xpo. Quisicut ouis ad hinc molandum ductus est. cui sanguine in lintas postibus nostris. id est cuius signo crucis signatis frontibus nostris. a peccatione huius seculi tamquam a captiuitate egipti liberamur. Cuius quidem diem paschalis resurrectionis. non solum pro id celebramus quod in eodem amarus resurrexit. sed etiam et palam sacramentis. que per eundem significantur. Nam uocabulum ipsum quod pascha dicitur. non grecum sed ebreum est. Neque enim a passione quam pascha grece dicitur pati. sed a transitu hebreo uerbo pascha appellatum est. Quod uero anni uersarius dies paschalis. non ad eundem redit diem sicut puta dies quo credit dominus natus. hoc fit propter dominicum diem et lunam. Manifestum enim quod die dominus crucifixus sit. et in sepulchro fuerit et resurrexerit adiuncta est enim ipsorum dierum obseruatio per nicenum concilium. et orbi uniuerso christi ano per suatum. eomodo pasche celebrari

oportere; Nam iudei tantumdem mensem no-
 uorum eclunam obseruant; Diem autem ad-
 dendum patres nri censuerunt. ut eorū
 festiuitas a iudeorum festiuitate distingueret;
 Ascensionis dominice **DE ASCENSIONI. Lxvii**

Asollemnitas ideo celebratur. quia eodē die
 post mundi uictoriam. post inferni regressū.
 ascenderexps memoratur ad celos; Quae festiui-
 tas ideo preuolucum circulum annorum.
 celebratur. ut humanitas ad sup̄te carnis.
 ascendenti ad dexteram patris in memoria
 reuocetur; Cuius corpus ita in celo esse credi-
 mus. ut erat quando ascendit. id est eadem.
 carnis specie atque substantiā; Ante hanc.
 ergo diem ascensionis dñi mos est ecclesiarum.
 occidentis. p̄res dies proximos ieiunium ex-
 ercere. et letanias agere. et hoc congruere.
 Nam si credimus xpm in hoc tempore ad celos
 ascendisse. dignum est etiam ut ante ascen-
 sionē eiusdem operam demus. ieiunium et o-
 rationibus castigantes carnem nrām. et cru-
 cem eius in nobis metipsis portantes. quate-
 nus illū sequi mereamur; Sicut ergo porta-
 mus in manibus nr̄is speciem crucis eius. ita
 portemus et in carnem nr̄ā similitudinem pas-
 sionis eius; **DE PENTE COSTEM. Lxviii**

Intaum sane et causa festiuitatis pentecosten
id est quinquagesime. paulo altius repeten
da est; Pentecosten enim dies hinccepit & cordu
um. quando di uox in sinamonte desuptona
audita est. et lex data est moysi; In nouo autē
testamento pentecosten coepit. quando adue
tum sc̄i sp̄s que x̄ps promisit & hibuit. Quem
ait non esse uenturum. nisi ipse ascendisset
in celum. Denique dum portam celi x̄ps in
trasset. decem diebus inter postas. In tremuit
subito orantibus a ptis locus. et descendente
sc̄o sp̄u sup eos inflammati sunt. t̄ aut linguas
omnium gentium di magna loquerentur
Quentus sp̄s sc̄i de celo sup aptos in uarietate lin
guarum diffusa. sollempnitatē transiuit
In posteros. ex qua de causa pentecosten celebrat.
et dies ipse proinde insignis habetur; Idcir
co autem totius quinquagesime dies post
dn̄i resurrectionem resoluta abstinentia
in sola letitia celebrantur. ppter figuram futu
re resurrectionis. ubi iam non labor sed requi
es erit letitiæ. Ideo que his diebus nec tenui
moratione flectantur. quia penitentiæ
et luctus in diū n̄ est. Unde etiam p̄ omnia
eandem huius diebus sollempnitatē quam
dominico die custodimus. In qua maiore est

nec ieiunium agendum nec genua esse flectenda
 ob reuerentia resurrectionis dominice tradiderunt;
 Hisque diebus scilicet alleluia propter gaudium re-
 surrectionis assidue essetantandum In eclesia
 magistri p[ro]p[ter] e sanciuerunt. In sabbato autem
 scilicet pentecosten. sicut In sabbato scilicet pasche bap-
 tismum celebratur. lectionibus ueteris testamen-
 ti ante recitatis. et orationibus atque letaniis
 ante peractis. subsequente scilicet missarum cele-
 bratione; Bene quoque sabbatum scilicet pente-
 costen simili celebratione sabbato scilicet pasche
 ueneratur. quia ipse unigenitus dei filius In
 fide credentium et inuirtute operum nullam
 Inter se et spiritum scilicet uoluit esse distantiam.
 quia nulla est diuersitas In natura. Cum itaq;
 ueritas xps sit. et sps scilicet sps ueritatis. no-
 menque para dicta utrique sit pro prium.
 nondissimile est festum ubi unum est sacramentum;

Domicum diem **DE DIE DOMINICO. Lxx**

Dapti ideo religiosa sollempnitate sanxerunt.
 quia In eo redemptor noster a mortuis re-
 surrexit; Quique ideo dominicus appellatur.
 ut In eo a terrenis operibus uel mundi In lege
 bris abstinentes. tantum diuinis cultibus ser-
 uiamus; Dantes scilicet diebus honorem

et reuerentiam propter spem resurrectionis nr̄ae
quam habemus nulla; Nam sicut ipse dominus
ih̄s xp̄s et saluator noster tertia die resurrexit
a mortuis. et aetnos resurrecturos in nouissimo
saeculo speramus; Unde etiam in dominica die stantes
oramus. quod est signum futurę resurrectionis
et hoc agit uniuersa eccl̄a; Dies autem dominicus
non iudeis sed xp̄ianis post resurrectionem dñi
declaratus est. et ex illo coepit habere festiuitatē
suam; Ipse est enim dies primus. qui post septi-
mū repperitur octauus; Dies dominicus. id est dies oc-
tauus. qui et primus in festiuitatem successit;
Ipse enim dies primus sc̄li. in ipso formata sunt
elementa mundi. in ipso creati sunt angeli. in
ipso quoque a mortuis resurrexit xp̄s. in ipso
de celis sp̄s sc̄s super aptos descendit. manna hi
eodem die in eremo primo de celo data est
DE FESTIUITATIBUS SC̄O RUM. LXXI

Festiuitates apostolorum siue in honore martirum
sollemnitas antiqui patres in uenerationis mysterio
celebrare sanxerunt. uel ad excitandum imita-
tionem. uel ut meritis eorum consociemur. atq;
orationibus adiuuemur. Ita tamen ut nulli mar-
tirum. sed ipsi dom̄i martirum; Quamuis hinc
moris martirū constituamus altaria non offerimus

petro uel paulo. sed quod offeratur deo offeratur.
 qui martires coronauit. Dicuntur quidem
 scoꝝ festiuitates natalicia et merito. quomodo enim
 consuece dicitur nasci cum quis de utero matris
 procedens hanc in lucem egreditur. ita rectissi
 me potest natus dici. qui solutus auunculis carnis.
 ad lucem sublimatur eternam. Et hinc demors obti
 nuit ecclesiasticus. ut dies beatorum martirum
 siue confessorum xpi quibus desecto transierunt
 natales uocitemus. eorum que sollempnia non fune
 bria sed natalicia dicuntur. **DE INCENIIS. LXXII**

Festiuitates annuas dedicationis ecclesiarum.
 ex more ueterum celebrari in euangelio legimus.
 ubi dicitur. Facta sunt encenia hierosolimis. In
 cenia quippe. festiuitates erant dedicationis templi.
 grece enim dicitur chenon. nouum. quando cum
 que aliquid nouum fuerit dedicatum. encenia
 uocatur. Namque in dedicatione templi in noc
 te precedente diem dedicationis. reliquie scoꝝ
 condite in tenitorio. uigilus custodiuntur.
 In tempore uero dedicationis multitudine undiq;
 conuocata feretrum cum reliquis scoꝝ psacer
 dotes de tenitorio ad templum deferunt. et hi
 cultit eas sacerdos in locum suum id est in sca scoꝝ
 p hnuocationem nominis domini. et uocabitur

de Inceptis nomen loci dñs ibidem; Ponuntur
uero duodecim lucerne intus iuxta parietes
templi quod exprimit duo denarium numerum
apostolorum et patri archanum; Omnes autem
festiuitates prouarietate religionum. diuersas
In honore martirum tempora ideo auriis pruden-
tibus Instituta sunt. ne fortetara congregatio populi
fidem minueret In xpo. Propterea ergo dies aliquae
constituta sunt. ut in unum omnes pariter conuenirent
& conspectu mutuo. et fides cresceret et lecta ama-
rior oriatur; Sed quia de festiuitatibus celebri-
ribus. ad Instructionem eorum qui in lectio seru-
unt et populo presunt secundum sensum ma-
iorum iam supradiximus. de origine quoque cantus
et lectionum adhuc In presentia dicamus

Lxxiii **C**ANTICUM PRIMUM **DE CANTICO.**
MORSES legitur Instituisse. quando perus
saegypto decem plagis. et pharaone submerso
cum populo. p In sueta maris tanera ad desertum
gratulabundus egressus est dicens. cantemus choro
Deinde quoque deb bora non ignobilis femora
hoc ministerio functa repperitur; Postea mul-
tos. non solum uiros. sed etiam feminas. spiritu
diuino completas dei cecinisse misteria; Cantus
cum autem. uox humana est. psalmus autem qui

cantur ad psalterium p[er] David. **DE PSALMIS.**

Plerumque autem usum esse primum post moysen
dicitur prophetam. In magno misterio prode-
re ecclesia; Hic enim a pueritia in hoc munus ad hunc
specialiter electus. et cantorum princeps. psalmo-
rum quod thesaurus esse promeruit. Cuius psalte-
rium idcirco cum melodia cantu lenarum suaue-
um ab ecclesia frequenter. quo facilius animi
ad compunctionem flectantur. Perfecta autem
vox est. alta. clara. suauius alta ut sufficiat
clara ut aures adimpleat. suauius ut animos au-
dientium blandiatur; Si autem aliquid defue-
rit & his perfectae vox non erit. **DE PSALMIS. LXXV**

Hymnos primum eundem dauid prophetam condi-
disse accepisse manu festum est. deinde et alios
prophetas postea quidem et tres pueri in for-
nace positi. conuocata omni creatura creato-
ri omnium ^{hominum} canentes; In hymnis itaque et psal-
mis canendis. non solum prophetarum. sed etiam
ipsius domini et apostolorum. habemus & exemplum
et precepta ^{de} hac re uitalia; Hilarius autem ^{gallus} episcopus
picauis ^{genuis.} hymnorum carmine primus flo-
ruit. Post quem ambrosius episcopus uir magnae
gloriae in christo. et in ecclesia clarissimus doc-
tor. copiosus in huiusmodi carmine floruisse

cognoscitur; Carmina autem quęcum que de
in laudem dei dicuntur. hymni uocantur. **ANT: ph**

Lxxvi **A**ntiphonas greci composuerunt. duobus choris
alternatim concinentibus. quasi duo sera
phim duo que testamenta. Inuicem sibi concla
mantia; Apud latinos autem primus idem
beatissimus ambrosius antiphonas instituit.
grecorum exemplo imitatus. & hinc in cunctis
occidentis regionibus. earum usus increbuit.

Lxxvii **R**esponsorialia ab italibus longo **DE RESPONSORIIS.**
tempore antea sunt repta, uocata hoc nomine.
quia uno cantante. chorus consonando respon
deat; Antea autem. id solus quis que agebat.

nunc interdum duo uel tres communiter
canent. choro in plurimis respondente.
Lectiones pronuntiare **DE LECTIO NIBUS. Lxxviii**
antiquę institutionis. iudeorum esse traditio
habet; Nam et ipsi legitimis diebus & lege et
prophetis lectiones in synagogis utuntur.
et hoc de ueteri patrum institutione seruantes.
Ista autem lectio. non parua audientium edificatio.
unde ut ^{oportet} quando psallitur. psallatur
ab omnibus; Cū oratur. oreatur ab omnibus;
cum lectio legitur. factus silentio ^{et} audiatur
a cunctis; Cum uoluerit ^{aliquis} orare priuatim.

sub obtentu orationis ne per dideris lectionem. qui
 anonsemper eam quilibet paratam potest habere;
 Quicumque enim legendi officium decenter exerce
 pagere uult. doctrina et libris debet imbuitus esse.
 sensumque hac uerborum scientia aper ornatus.
 ita ut in disunctionibus sententiarum intellegat
 ubi finiatur uinctura ubi adhuc pendeat ratio.
 ubi sententia extrema claudatur; Discernendo
 genera pronuntiationum. ac que exprimendo
 proprios sententiarum affectus. modo uoce hinc
 cantat simpliciter. modo dolentat. modo indicantat.
 modo increpantat. modo exortantat. modo miseran
 tat. modo punctionantat. et his similia secundum genus
 propriis pronuntiationis exprimenda sunt;
 Inter punctionationem autem et interrogationem
 hoc inter est. quod ap punctionationem multa respon
 deri possunt; Abinterrogationem uero. aut aut
 etiam; Multis enim sunt dictiones. que solum
 modo accentu discernit. debent a pronuntian
 te. ne in sensu earum erretur; sed hec a gramma
 ticis discere oportet; Porro uox lectoris sim
 plex esse debet et clara et ad omne pronuntia
 tionis genus accom modata. plena succo uirili
 agrestem et rusticum effugiens sonum. non hu
 milis nec adeo sublimis. non fracta non tenera.

nihil que femineum sonans. Non habens inflata
uel anhelantia uerba. non in faucibus frendentia.
nec oris inantate resonantia. ne aspera frenibus
non in artibus labris prolata. sed pressim et equa-
ter et linter et clare pronuntiata. ut suis que
littere sonis enuntentur. et unum quod que
bum legitimo accentu claretur. nec ostentatio-
nis causa frañatur oratio. Cor poris quoque
motum in pudentem habere non debet. sed gra-
tias speciem. Auribus enim et cordi consulere
debet lector. non oculis. nec potius se ipso expec-
tatores magis quam ad iudices faciat.

DE SACRIFICIIS PRO DEFUNCTIS. LXXX
Sacrficium pro defunctorum fidelium requie offer-
re uel pefforare. quia per totum orbem hoc custo-
ditur. credimus qd ab ipis aptis traditum sit.
Hoc enim ubique catholica tenet & desia; quoniam
credere fidebus defunctorum dimittit peccata non
pro eorum spiritibus uel elemosinam faceret.
uel sacrificium deo offerret. ^{na} Ecce cum dñs dicit
Qui peccauerit in spm scm non remittetur ei neque
in hoc seculo neque in futuro. Demonstrat quibus-
dam illuc dimittenda peccata. et quodam pur-
gatorio igne purganda. et zo ut in libris dialo-
gesis gregorius narrat. et beata magister in gestis

anglorum frequenter exemplo ascensum se uisio
 nereuelatum est. animabus defunctorum multum
 prodesse oblata pro eis sacrificia; Et in quodam loco
 dicitur est ascensio Augustino. Defunctorum ani
 mas sine dubio pietate suorum uiuentium releuari.
 cum illis sacrificium offeratur uel elemosinae fuerint.
 si tamen aliquid quisque sibi meritum preparauit
 dum adhuc in corpore uiueret. pro quo ista prosint.
 quae cum quis pro illo fuerint; Nam non omnibus prosunt.
 nisi propter differentiam uitae quam quisque ges
 sit in corpore. Nam pro ualde bonis. gratiarum actio
 nes sunt. Pro non ualde bonis. et pro non ualde malis.
 propitiatioes sunt. Pro ualde malis etiam simul
 las sunt ad iumenta mortuorum. qualescumque tam
 uiuorum consolationes sunt. Quibus autem pro
 sunt. aut ad hoc prosunt ut sit plena remissio.
 aut certe tolerabilior fiat ipsa dampnatio

DE LIBRIS TESTAMENTO RUM. LXXXI

Donuntiantur autem lectiones in xpi & eius
 de scripturis suis; Constat autem sacra scriptura. & ue
 teri lege et noua; Uetus lex illa est. quae data est
 primum iudeis per moysen et prophetas. quae dicitur
 uetus testamentum; Testamentum autem dicitur.
 quia idoneis testibus utique a prophetis scriptum
 est. atque signatum; Noua uero lex euangelium est.

quod dicitur nouum testamentum. qd p ipsum filiu
di ihm xpm et per suos aptos dedit. Illa lex uetus uelut
radix est. hęc noua uelut fructus & radice. Ex lege
enim uentur ad euangelium. Si quidem xps qui
hic manifestatus est. ante legem predictus est.
Immo ipse locutus in prophetis sicut scriptum est
Qui loquebar ecce adsum; Legem quidem promit
tent uelut infantibus pedagogum; euangelium
uero pfectum utq; magistrum iam adulas omni
bus prestant; Ideo in illa operantibus bona terrę
pmittentur. hic uero sub gratia & fide uentab.
regnum celeste tribuitur. Tuangelium enī dicit
bonum nuntium. et reuera bonum nuntium. ut
qui id suscepit. filius di uocentur; Hi sunt enim
libri ueteris testamenti. quos legendos recipien
dos que ecclesiarum principes tradiderunt. ob
amore doctrine et pietatis; Primum namque legis
libri quinque sunt. genesis. & cod. leuitici.
numer. deuteronomium. Hos sequuntur historia
libri sedecim; hies una uel scilicet. et iudicum libri son
guli. si uerit; Regum etiam libri quatuor; paral
pomenon duo; tobi quo que. et ester. et iudith singu
li; Et rae duo. et machabeorum duo; Super hos proph
ta libri sedecim sunt. Isaias. hieremias. ezechiel
et daniel libri singuli et hęc quidem pphetia sunt

quidam sapud mētro scribunt

Est hōc uersuum octo libri habentur. id est iob liber.
 et liber psalmorum. et prouerbiorum. et ecclesiasten.
 et cantica cantacorum. siue sapientie. et ecclesiasticum.
 Lamentationes que hieremie. sic quo que tom plentur
 libri ueteris testamenti. quadraginta quinque.
 Noui autem testamenti. primum quattuor euan.
 gelia sunt. matthei. marci. luce. et iohannis.
 Hos quattuor decim pauli apti eptē sequuntur.
 quibus etiam subiuncte sunt vii catholice epistole.
 iacobi. petri. iohannis. et iude. Actus quoque duo.
 decim aptoz; quorum omnium sigillaculum est apo.
 calypsin iohannis. quod est reuelatio ihū xpi. qui
 omnes libros. et tempore concludit et ordine.
 Hi sunt libri canonici septuaginta duo. et ob hoc mo.
 rses septuaginta duos elegit presbi teros qui p.
 phetarent. Ob hoc et dñs noster ihū xps. septuagin.
 ta duos discipulos predicare mandauit. Cō.
 qm septuaginta duę lingue in hoc mundo erant
 diffuse; Congruē prouidit sps scs ut tot libri
 essent quod nationes. quibus populi egentēs
 ad capiendam fidei gratiam edificarentur.

DE BENEDICTIONIBUS.

LXXXII

Usus quoque est etiam multiplices benedictiones.
 Induer sis rebus habet. Benedicitur oleum & aposto.
 lica auctoritate ad infirmorum medicamentum.

aspargi

iacobo aplo precipiente; Infirmatur quis Inuobis
et reliqua. Benedictur sal et aqua In diuersor
usus fidelium. ad homines Infirmos contra san-
tiam Inimici. ad pecorum sanitatem. ad morbos
offerendos et cetera. Et hoc quod constat se legi
alexander papa et marcus septimus post petru
aquam aspersionis cum sale benedicti. In habi. taculis
hominum. Quod autem sal scificatum aqua In
misetur. Ex diuina auctoritate processit. quillud
p heluseum In fontem mita iussit. ut sanaretur
sterilitas aquarum; Natura salis et natura aq
uicina et conuincitissima est. quia eiusdem element
am bosunt. et eade officium et significationem ha
bent. Nam aqua a sordibus mundat. sal pu
tre dinem purgat; Aqua nitorem prebet. sal
sinceritatem adhibet; Aqua potum sapientiae
significat. et sal gustum prudentiae Indicat; Quod
scilicet sacrorum librorum satis testatur aucto
ritas. et multiplicia eorum produnt testimonia
Et tenim hic mirabilis operationis diuine effectus.
ut p sacer dotum orads ipse benedictat. et per sen
sibile eorum ministerium. uirtus diuina Inuisi
biliter efficiat sacramentum. Sic que sit ita
ritas que exhibet In sacer dote deprecationem. et
sa prestat admo In integram sanitatem.

DE SIMBOLO. LXXXII

Symbolum taliratione institutum maiores nostri
 tradunt quod post ascensionem dñi et salua
 toris nr̄i ad patrem. cum post aduentum sp̄s sc̄i.
 discipuli eius inflammata linguis omnium gen
 tum loquerentur. quo presagio consecutum
 est ut nulla illis gens & terra. nulla lingua bar
 baris inaccessa uel inuia uideretur. Preceptum
 eis est ad nō datum. ad predicandum dī uerbum
 ad singulas quasque nationes adire. Discessu
 ri itaque ab inuicem. normam prius sibi future
 predicationis in communi constituerunt. ne loca
 liter ab inuicem discedentes. diuersum aliquod
 uel dissonum predicaretur his. qui ad fidem xpi
 inuitabantur. Om̄s igitur in uno posita cœnaculo
 et sp̄u sc̄o repleti. breuē sibi predicationis indicium
 conferendo in unum quę sententię b̄t componunt.
 atque hanc credentibus dandam esse regulam
 statuunt; Symbolum autem hoc multis et uisissi
 simis causis appellare uoluerunt; Symbolum enī
 grece. et in dicitur dici potest et conlatio. hoc est
 quod plures in unum conferunt; id enim fecerunt
 apti in his sermonibus. in unum conferendo unus
 quisque quod sentit; Indicium autem uel sig
 num idcirco dicitur. quia illo tempore sicut p̄uulus
 apt̄ dicit. et in actibus apt̄oz referatur. multa

60 Lo.

simulabant se aptos xpi esse; Nominantes quidem
non hincgris traditionum lineis nuntiantes. Vnde
igitur istud indicium posuere. p quod agnoscerent
his qui xpm uere scdm apostolicas regulas predica
ret. Est autem symbolum signum. p quod agnoscat
ds quot que pro hinc credentes accipiunt. ut no
uerint qualiter contra diabolum fidei certamina
preparent; In quo quidem pauca sunt uerba. sed
omnes continentur sacramenta. Decoras enim scrip
turis haec breuiatim collecta sunt a baptis. ut qm
plures credentium litteras nesciunt. uel qui sci
unt p pccupatione scti scripturas legere non
possunt. haec corderententes. habeant suffia
entem sibi scientiam salutarem; Est enim breui
fidei uerbum. et olim a propheta predictum.
qm uerbum breuiatum faciet dñs sup terram;

DE SI DE.

LXXXII

Hec est autem post apostolicum symbolum certis
sima fides. ut profiteamur patrem et filium
et spm scm unius esse essentiae. eiusdemq;
potestatis et sempiternitatis unum deum hui
sibilem. ut aut singulis personarum proprie
tate seruata nec substantialiter trinitas
diuidi. nec psonaliter debet omnino confun
dantem quo quo que confiteri In gentium.

filium unigenitum. spm̄ autem scm̄ nec genitum
 nec in genitum. sed & patre et filio procedentem.
 Filium a patre nascendo procedere. spm̄ uero scm̄
 procedendo non nasci; Ipsum quoque filium
 p̄fectum & uirgine sine peccato hominem susce-
 pisse. ut quem sola bonitate creauerat. spon-
 te lapsum misericor dicit repararet; Quem
 ueraciter crucifixum et tertia die surrexisse
 eum eadem ipsa carne glorificata ascendis-
 se in celum. In qua et ad iudicium uiuorum
 et mortuorum & spectatur uenturus; Hæc est
 catholice fidei uera hæcitas. de qua si unum
 quilibet respuatur. tota fidei credulitas amittitur
INCIPIT PREFATIO HERABANI III.

DILECTISSIMO DOMINO DOMINO RUM DILECTISSIMO.
 Notgario archiep̄o. herabanus peccator
 in xp̄o optat salutem; Quam diu uos
 sc̄p̄ pater sperabamus ad nos uenturos. citius
 fore aduentum ur̄m optabamus. sed quia post
 quam abistis a nobis. et mestos nos de abscessu
 ur̄o reliquistis. orandum nobis esse censebam.
 ut diuina maiestas in cõdmes uos seruans.
 concedat nobis iterum uos sanos uidere. quia
 sanctas ur̄a sospitas est nr̄a; Si autem ali quid
 nobis aduersi contigerit. tristes nos ac contrarios.